

Робоча програма з **Порівняльного правознавства** для студентів за спеціальністю **081 Право** освітня програма Право першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Розробник: Чернік С.Д., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Протокол від “31” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри проф. Соболь Є.Ю.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність/напрямок, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 08 Право	Вибіркова	
Індивідуальне науково-дослідне завдання -	Напрямок підготовки/спеціальність: 081 Право	Рік підготовки	
		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента –2	Рівень вищої освіти: бакалавр	Лекції	
		18 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		86 год.	112 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	
Вид контролю:			
залік	залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство»

Мета навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» – ознайомити студентів з особливостями та загальними тенденціями розвитку національних правових систем та їх сімей на підставі їх порівняння; сформувати у студентів правничий світогляд, правосвідомість і правову культуру правознавця, юридичне мислення; навчити студентів застосовувати теоретичні правничі знання для здійснення порівняльно-правового аналізу; навчити застосовувати порівняльно-правові дослідження для поглиблення їхніх правових знань.

Завдання навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство»:

- навчити студентів здійснювати порівняльний аналіз правових явищ, виявляти їх спільні ознаки та відмінності на підставі встановлення визначених критеріїв порівняння;
- надати студентам правничий матеріал щодо становлення та розвитку правових систем зарубіжних держав;

- навчити користуватися термінологією, що застосовується в юридичній компаративістиці;
- навчити систематизувати правові знання щодо особливостей різних сімей права та здійснювати їх аналіз та узагальнення;
- навчити на підставі узагальнення інформації про різні правові системи світу, виявляти загальні тенденції розвитку та взаємовпливу національних правових систем та їх сімей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

- здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
- цінування та повага різноманітності і мультикультурності;
- знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен продемонструвати наступні результати навчання:

- здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання;
- проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;
- формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;
- складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами;
- використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;
- володіти базовими навичками риторики;
- доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

3. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1.

ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства

Історичні аспекти виникнення та становлення юридичної компаративістики. Поняття порівняльного правознавства. Підходи до розуміння сутності порівняльного правознавства. Предмет порівняльного правознавства та об'єкти порівняльно-правових досліджень. Структура порівняльного правознавства. Понятійний апарат порівняльного правознавства. Функції порівняльного правознавства. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук. Порівняльне правознавство як навчальна дисципліна. Використання результатів порівняльно-правових досліджень.

Тема 2. Методологія порівняльного правознавства

Поняття методології юридичної компаративістики. Структура методології порівняльно-правових досліджень. Характеристика підходів до методології порівняльного правознавства (цивілізаційний, герменевтичний, аксіологічний, антропологічний). Принципи порівняльно-правових досліджень. Зміст порівняльно-правового методу. Характеристика інших методів наукового пізнання, що застосовуються юридичною компаративістикою (функціональний метод, метод державно-правової ідентифікації, синтетичні та логічні методи). Засоби юридичної техніки у компаративних дослідженнях.

Тема 3. Види порівняльно-правових досліджень та правила їх організації

Нормативне та функціональне порівняння. Поняття діахронного та синхронного порівняння. Характеристика внутрішнього та зовнішнього порівнянь. Бінарне порівняння та мультипорівняння. Макро-, мікро- та інституціональне порівняння. Різні рівні порівняння в залежності від об'єктів дослідження. Правила організації та здійснення порівняльно-правового дослідження. Способи оформлення результатів порівняльно-правового дослідження. Критерії порівняльно-правового аналізу об'єктів дослідження.

Тема 4. Правові системи та правові сім'ї як основні об'єкти порівняльного правознавства

Поняття та класифікація правових систем. Походження та зміст терміну «правова система». Відмінність між поняттям «правова система» та «система права». Структура правової системи: система права, правотворча діяльність та її результати, правозастосовча діяльність та її результати, реально існуючі у державі правовідносини та правова поведінка суб'єктів цих правовідносин, правова культура, правова свідомість, правова ідеологія, юридична техніка, юридична практика. Класифікація основних правових систем сучасності. Визначення правової карти світу. Основні підходи до визначення критеріїв класифікації правових систем на типи (сім'ї). Сучасні правові сім'ї. Вчення про правові сім'ї. Місце правової системи України на правовій карті світу. Історія формування правової системи України та тенденції сучасності.

Розділ 2.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ПРАВОВИХ СІМЕЙ ТА СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЗБЛИЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ

Тема 5. Характеристика романо-германської правової сім'ї

Історичні аспекти розвитку романо-германської правової сім'ї. Характерні ознаки романо-германської сім'ї права. Виділення романської та германської груп правових систем у структурі романо-германської сім'ї права. Система джерел права романо-германської правової сім'ї. Характеристика зв'язку романо-германської правової сім'ї з римським правом. Вплив канонічного права на розвиток романо-германського права. Роль науки у формуванні романо-германської правової сім'ї. Вплив сучасних інтеграційних процесів в Європі на розвиток романо-германської сім'ї права.

Тема 6. Англо-американська правова сім'я

Історичний шлях розвитку англо-американської сім'ї права. Специфічні риси сім'ї англо-американського права. Характеристика англійського права. Спільні ознаки та відмінності права США та англійського права. Система джерел права англо-американської правової сім'ї. Сутність загального права. Співвідношення загального права і законодавства. Характеристика декларативної теорії права. Поняття права справедливості. Співвідношення права справедливості й загального права. Поняття статутного права.

Тема 7. Особливості правових систем релігійного типу

Характеристика різних наукових підходів до класифікації систем релігійного права. Характеристика структури релігійної правової сім'ї. Ознаки правових систем релігійного типу. Плюралістична наукова думка щодо визначення мусульманського права. Ознаки мусульманського права. Система джерел мусульманського права. Характерні ознаки індуського права. Джерела індуського права. Ознаки іудейського права. Система джерел іудейського права. Характеристика канонічного права. Співвідношення канонічного та церковного права. Основні ознаки канонічного права. Система джерел канонічного права. Правова система Ватикану. Особливості застосування канонічного права у Греції, на Кіпрі, в Ізраїлі, Індії та мусульманських країнах.

Тема 8. Характеристика правових систем традиційного типу

Поняття і структура традиційної правової сім'ї. Характерні ознаки традиційних правових систем. Система джерел традиційного права. Поняття далекосхідної правової сім'ї та її місце на правовій карті світу. Ознаки далекосхідної правової сім'ї. Традиції та звичаї як основа системи права країн Далекого Сходу. Морально-філософські концепції буддизму, даосизму та конфуціанства та їх зв'язок із правом. Загальна характеристика традиційного китайського права. Система китайського права. Сучасна правова система Китайської Народної Республіки. Загальна характеристика традиційного японського права. Система японського права. Сучасна правова система Японії.

Поняття африканської правової сім'ї. Ознаки африканської правової сім'ї. Неоднорідність звичаїв народностей Африки. Сфера застосування традиційного права. Традиційне африканське право. Співвідношення традиційного та національного права держав Африки. Особливості формування та застосування африканських правових звичаїв.

Тема 9. Змішані правові сім'ї

Поняття змішаної правової сім'ї. Ознаки змішаної правової сім'ї. Механізми взаємодії нормативно-правового акту та судового прецеденту як джерел права. Основні теоретичні підходи до розуміння природи змішаної правової системи. Сфера поширення змішаних правових сімей.

Латиноамериканська правова сім'я. Скандинавська правова сім'я. Можливість об'єднання латиноамериканського та скандинавського права в єдину правову сім'ю. Елементи змішаного права у правових системах Японії, Ізраїлю, африканських країн. Загальна характеристика скандинавської правової сім'ї. Співвідношення понять «скандинавська» «північна» та «північноєвропейська правова сім'я». Загальна характеристика латиноамериканської правової сім'ї.

Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку

Порівняльне правознавство і зближення правових систем. Характеристика процесу глобалізації. Попередження і вирішення юридичних колізій. Зближення національних законодавств. Правова акультурація і її значення для зближення правових систем. Закономірності зближення правових систем і його форми. Гармонізація законодавства. Розробка модельних законодавчих актів. Імплементация норм міжнародного права в національне законодавство. Уніфікація правових норм. Поняття і значення міжнародно-правової допомоги.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	СРС		л	п	лаб.	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1.												
Теоретико-методологічні засади порівняльного правознавства												
Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства	12	2	2			8	12	1				11
Тема 2. Методологія порівняльного правознавства	10	2	-			8	12	1				11
Тема 3. Види порівняльно-правових досліджень та правила їх організації	10		2			8	11					11
Тема 4. Правові системи та правові сім'ї як основні об'єкти	12	2	2			8	11					11

порівняльного правознавства												
Разом за розділом 1	44	6	6			30	46	2				44
Розділ 2.												
Характеристика окремих правових сімей та сучасних тенденцій зближення національних правових систем												
Тема 5. Характеристика романо-германської правової сім'ї	13	2	2			9	14	2				12
Тема 6. Англо- американська правова сім'я	13	2	2			9	14	2				12
Тема 7. Особливості правових систем релігійного типу	13	2	2			9	11					11
Тема 8. Характеристика правових систем традиційного типу	13	2	2			9	11					11
Тема 9. Змішані правові сім'ї	13	2	2			9	13		2			11
Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку	11	2	-			9	11					11
Разом за розділом 2	76	12	10			56	74	4	2			68
Усього годин	12 0	18	16			86	120	6	2			11 2
ІНДЗ												
ІНДЗ	-	-				-	-					-
Усього годин:	-	-				-	-					-

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Загальна характеристика порівняльного правознавства	2	
2	Види порівняльно-правових досліджень та правила їх організації	2	
3	Правові системи та правові сім'ї як основні	2	

	об'єкти порівняльного правознавства		
4	Характеристика романо-германської правової сім'ї	2	
5	Специфіка англо-американської правової сім'ї	2	
6	Особливості правових систем релігійного типу	2	
7	Характеристика правових систем традиційного типу	2	
8	Змішані правові сім'ї	2	2
	Разом	16	2

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Загальна характеристика порівняльного правознавства	8	11
2	Методологія порівняльного правознавства	8	11
3	Види порівняльно-правових досліджень та правила їх організації	8	11
4	Правові системи та правові сім'ї як основні об'єкти порівняльного правознавства	8	11
5	Характеристика романо-германської правової сім'ї	9	12
6	Специфіка англо-американської правової сім'ї	9	12
7	Особливості правових систем релігійного типу	9	11
8	Характеристика правових систем традиційного типу	9	11
9	Змішані правові сім'ї	9	11
10	Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку	9	11
	Разом	86	112

8. Індивідуальні завдання

Не передбачено

9. Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Порівняльне правознавство»:

навчальні заняття, самостійна робота студентів, робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет, контрольні заходи.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція;
- семінарське заняття;
- консультація;
- залік.

У процесі вивчення дисципліни «Порівняльне правознавство» застосовуються наступні методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, дослідницький, аналітичний, індуктивний, дедуктивний

За основними етапами процесу: формування знань, формування умінь і навичок, застосування знань, узагальнення, закріплення, перевірка.

За системним підходом: стимулювання та мотивація, контроль та самоконтроль.

За джерелами знань: словесні (розповідь, пояснення, лекція) і наочні (демонстрація, ілюстрація).

За рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, метод проблемного викладання.

10. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, періодичного (тематичного), підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до розділів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажанням підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;

- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння,

висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Критерії оцінювання студентів на семінарському занятті

Максимальний бал за **виступ** з питань певної теми розділу на семінарському занятті – 5 балів:

- **5 б.** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

- **4 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні неточності у викладі теоретичного матеріалу.

- **3 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

- **2 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, з труднощами викладає його. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається помилок чи неточностей.

- **1 б.** ставиться студентові, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, не послідовно, припускається значних помилок.

До 2-х балів ставиться студентові, який робить вдалі **доповнення** протягом семінарських занять з певної теми розділу, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань;

1 бал одержує студент, який старанно працював упродовж заняття, виконував вправи, залучався до колективних обговорень тощо.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль **0 балів**.

Критерії оцінювання студентів, які виконують завдання самостійної роботи

До 30-х балів студент може отримати за виконані завдання **самостійної роботи**, **до 3-х балів** за їх виконання з кожної теми розділів, з урахуванням якості, повноти виконання завдання. Контроль проводиться у вигляді колоквиуму.

- **3 б.** ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

- **2 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

- **1 б.** ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, з труднощами викладає його. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається помилок чи неточностей.

Періодичний (тематичний) контроль

Періодичний (тематичний) контроль може проводитися після вивчення розділу курсу. Тривалість виконання відповідних контрольних завдань не повинна перевищувати двох академічних годин.

Формою проведення такого контролю може бути комплексна письмова контрольна робота. За їх виконання студент отримує оцінку, виражену в балах, яка враховується в процесі розрахунків оцінки за розділ.

Максимальна кількість за комплексні завдання – 15 балів.

У процесі виконання контрольних завдань студент може користуватися лише тими допоміжними матеріалами, які визначені викладачем. Студентові забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами та користуватися матеріалами, крім дозволених. Якщо студент порушує встановлені правила, викладач може позбавити його можливості продовжувати виконання контрольних завдань, не перевіряє роботу, робить на ній відповідний запис і оцінює нулем балів. Результати перевірки контрольної роботи доводяться до відома студентів.

Підсумковий (семестровий) контроль

З дисципліни «Порівняльне правознавство» передбачена така форма семестрового контролю, як залік.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, періодичного (тематичного) контролю та виконаної самостійної роботи.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за КМСОНП (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Індивідуальний навчальний план студента (форма № Н-2.02), Залікову книжку

студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

11. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Сума
Розділ 1	Розділ 2	Самостійна робота	100
T1-T4	T5-T10		
30	40	30	

T1, T2 ... T10 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

12. Рекомендована література

Основна

1. Бехруз Х. Введение в сравнительное правоведение. Одесса : Юрид. л-ра, 2002. 323 с.
2. Бехруз Х. Сравнительное правоведение. Одесса : Феникс, 2008. 504 с.
3. Голяк Л.В., Мацко А.С., Тюріна О.В. Порівняльне правознавство / Л.В.Голяк, А.С.Мацко, О.В.Тюріна. К.: МАУП, 2004. 200 с.
4. Дмитрієв А.І., Шепель А.О. Порівняльне правознавство / відп. редактор В.Н. Денисов. К. : Юстиніан, 2003. 184 с.
5. Оборотов І.Г. Порівняльне правознавство : навчальний посібник. Миколаїв, 2011. 228 с.
6. Порівняльне правознавство / за ред. В.Д. Ткаченка. Х. : Право, 2003. 274 с.

7. Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О.В. Петришина. Х.: Право, 2011. 272 с.
8. Порівняльне правознавство (правові системи світу) / Ю. С. Шемшученко [та ін.] ; ред. Н. М. Оніщенко ; Інститут законодавства Верховної Ради України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. К. : Парламентське видавництво, 2008. 488 с..
9. Порівняльне правознавство : підручник / [упоряд.: Бисага Ю. М. та ін.]. Ужгород ; Херсон : Гельветика, 2013. 230 с.
10. Порівняльне правознавство у таблицях : навч. посіб. для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів / О. В. Петришин [та ін.] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - 2-ге вид., змін. Харків : Право, 2018. 162 с.
11. Порівняльне правознавство: Хрестоматія для юридичних вищих навчальних закладів і факультетів : навч. посіб. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; [уклад.: О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов]. Харків : Право, 2016. 1023 с.
12. Правові системи сучасності : навч. пос. / за ред. Ю. С. Шемшученка. К. : Юридична думка, 2012. 492с.
13. Савчин М.В. Порівняльне правознавство: Загальна частина / М.В.Савчин. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 288 с.
14. Ситар І. М. Порівняльне правознавство: основні категорії : навч.-метод. посібник / І. М. Ситар, О. Л. Чорнобай ; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. Л. : [ЛьвДУВС], 2009. 175 с.
15. Скакун О.Ф. Общее сравнительное правоведение: Основные типы (семьи) правовых систем мира. К. : Ін Юре, 2008. 464 с.
16. Трембіцький А. М. Порівняльне правознавство : навч.-метод. посіб. / Трембіцький А. М., Циганюк Ю. В. 2-ге вид., допов. Хмельницький : ІРД, 2014. 216 с.
17. Харитонова О.І., Харитонов Є.О. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. Х. : Одісей, 2002. 592 с.

Допоміжна

1. Барабаш О. Протестантизм у розвитку загального права Англії та США. *Вісник Академії правових наук України* : Збірник наукових праць. 2012. №3. С.78-86.
2. Варга Ч. Порівняння правових культур і правового мислення. *Право України*. 2013. №3-4. С.22-31.
3. Венедіктов С. В. Загальна характеристика джерел права Сполученого Королівства Великобританія та Північної Ірландії. *Держава і право*. 2015. Вип.70. С. 3–15.
4. Вінсент А. Д. До питання про свободу совісті і релігії: стаття 9 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Право України*. 2015. №2. С. 81 - 97.
5. Дамірлі М. Методологія порівняльного правознавства: основні елементи і проблеми. *Право України*. 2014. №4. С.184-196.
6. Доржиев Ж. Методологічні настанови синергетики в порівняльно-правових дослідженнях. Можливості та межі використання. *Порівняльне*

- правознавство : науково-практичний фаховий журнал*. 2012. №1-2. С.243-250.
7. Желдибіна Т. Порівняльне правознавство і порівняльне державознавство: проблеми взаємодії та взаємозв'язку. *Право України*. 2013. №3-4. С.106-115.
 8. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. К.: Основи, 1996. 420с.
 9. Кагадій М. І. Конституції зарубіжних країн близького зарубіжжя як об'єкт порівняльного правознавства. *Журнал східноєвропейського права*. 2016. № 31. С. 53-59.
 10. Кісель В. Й. До питання про дуалізм приватного права. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 2. С. 60-63.
 11. Козаченко В. М. Правова свідомість як джерело права в англосаксонській правовій системі. *Часопис Київського університету права*. 2015. №3. С. 56 - 60.
 12. Кьотц Х. Старі та нові проблеми порівняльного права. *Порівняльне правознавство : науково-практичний фаховий журнал*. 2012. №1-2. С.90-103.
 13. Лесяк Н. Предмет юридичної компаративістики та проблеми визначення дефініцій. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки*. 2020. Т. 7, № 3. С. 82-86.
 14. Лук'янов Д. Правова система як предмет порівняльно-правових досліджень: характеристика за теорією систем. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. №2. С. 27 - 35.
 15. Лук'янов Д. Правові системи світу: історія і сучасність право сімейного підходу до їх типологізації. *Право України*. 2015. №9. С. 81 - 89.
 16. Лук'янов Д.В. Релігійні системи в сучасному світі: монографія / Д.В. Лук'янов. Х.: Право, 2015. 352 с.
 17. Майклз Р. Функціональний метод порівняльного права. *Порівняльне правознавство*. 2012. №1-2. С.189 -228.
 18. Павліченко Є. В. Становлення порівняльного правознавства та порівняльно-правової методології. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. №1. С. 18–24.
 19. Павліченко Є. В. Дослідження теоретичної сутності компаративістики в юриспруденції. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 4. С. 70–75.
 20. Павлов В. Методологічні підстави антропологічної концепції права. *Право України*. 2014. №1. С.166-181.
 21. Пархоменко Н. Взаємодія міжнародного, європейського та національного права: теоретичні засади. *Право України*. 2014. №5. С.52-61.
 22. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток. / В.С. Журавський, О.В. Зайчук, О.Л. Копиленко, Н.М. Оніщенко; За заг. ред. В.С. Журавського. К.: Юрінком Інтер, 2003. 296с.
 23. Саїдов А. Порівняльне правознавство та закономірності розвитку права в умовах глобалізації. *Порівняльне правознавство : науково-практичний фаховий журнал*. 2012. №1-2. С.161-170.
 24. Ситар І. М. Критично-правові дослідження в процесі акультурації права. *Форум права*. 2014. № 2. С. 396–402.

25. Ситар І. М. Предмет порівняльного правознавства (методологічний плюралізм). *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 64. С. 42-51.
26. Скакун О. Принципи у методологічному інструментарії загального порівняльного правознавства. *Право України*. 2013. №3-4. С.49-60.
27. Тихомиров О. Д. Проблеми компаративної саморефлексії порівняльного правознавства як юридичної компаративістики. *Право України*. 2019. №3. С. 30-48.
28. Халабуденко О. Порівняльне правознавство: функція, структура, конструкція. *Порівняльне правознавство : науково-практичний фаховий журнал*. 2012. №1-2. С.115-124.
29. Харитонов Є. Від осмислення рецепції римського права – до формування загальної теорії взаємодії правових систем. *Право України*. 2014. №1. С.274-297.
30. Хаустова М. Проблеми класифікації правових систем. *Вісник Національної академії правових наук України* . 2014. № 2. С. 53-65.

13. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

2. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua

3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>

4. Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського URL: <http://library.kr.ua/>.

5. Наукова бібліотека Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. В.Винниченка URL: <http://www.kspu.kr.ua/ua/pro-biblioteku/novunu>.

6. Центр європейського і порівняльного права. URL: <http://www.eclc.gov.ua/>